

Opinia
Prezesa Agencji Oceny Technologii Medycznych
nr 31/2012 z dnia 12 marca 2012
o projekcie programu zdrowotnego „Edukacja i profilaktyka
wspomagająca wczesne wykrywanie raka piersi u kobiet”
realizowanym przez miasto Tarnów

Po zapoznaniu się z opinią Rady Przejrzystości wydaję pozytywną opinię o projekcie programu zdrowotnego „Edukacja i profilaktyka wspomagająca wczesne wykrywanie raka piersi u kobiet” realizowanym przez miasto Tarnów.

Uzasadnienie

Program ma charakter edukacyjny. Należy zwrócić uwagę na powiązanie działań programu ze świadczeniami zdrowotnymi finansowanymi ze środków publicznych w taki sposób, że program uzupełnia świadczenia zdrowotne wykonywane w ramach realizacji Populacyjnego Programu Wczesnego Wykrywania Raka Piersi, ponadto promuje ten program i zachęca kobiety do regularnych badań w kierunku raka piersi. Cele programu są przejrzyste. Określono w nim także oczekiwane efekty oraz mierniki efektywności odpowiadające celom programu.

Przedmiot opinii

Przedmiotem opinii jest projekt programu edukacyjno-profilaktycznego miasta Tarnowa, w zakresie wspomagania wczesnego wykrywania raka piersi, zakładający działania edukacyjne obejmujące m.in. samobadanie piersi oraz wpływanie na zachowania prozdrowotne w populacji kobiet w wieku 18-49 lat, a także kobiet w innych przedziałach wiekowych. Na realizację programu ma zostać przeznaczona kwota 61 000 zł, w tym w 2012 r. 19 000 zł, przy liczebności populacji kwalifikującej się do programu na poziomie 2 000-4 000 kobiet rocznie, co w okresie planowanej czteroletniej realizacji (lata 2012-2015) może wynieść od 8 000-16 000 kobiet.

Problem zdrowotny

Projekt programu miasta Tarnowa ukierunkowany jest na zapobieganie jednemu, dobrze określone problemowi zdrowotnemu – nowotworowi piersi – choroby, w przypadku której wczesne wykrycie i leczenie ma istotne znaczenie dla rokowania. Rak piersi jest nowotworem, na który kobiety w Polsce zapadają najczęściej, stanowi również drugą (wśród nowotworów złośliwych) przyczynę zgonu. Rozpatrywany program dotyczy więc ważnego problemu zdrowotnego i społecznego – „zmniejszenia zachorowalności i przedwczesnej umieralności z powodu nowotworów złośliwych”, należącego do priorytetów zdrowotnych wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z 21.08.09 r. (Dz. U. z 2009 r., Nr 137, poz. 1126). Kierunek działań przedstawionego programu jest zgodny z założeniami Narodowego Programu Zwalczenia Chorób Nowotworowych, jak również Narodowego

Programu Zdrowia, określającego priorytety działań w obszarze zdrowia w naszym kraju w latach 2007–2015.

Alternatywne świadczenia

Standardowe postępowanie stosowane obecnie w zakresie objętym programem, stanowi Populacyjny Program Wczesnego Wykrywania Raka Piersi, finansowany ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ) dla populacji kobiet w wieku 50-69 lat, objętych ubezpieczeniem zdrowotnym, które nie miały wykonywanej mammografii w ciągu ostatnich 24 miesięcy (12 miesięcy w przypadku kobiet, u których wystąpił rak piersi lub mutacje w obrębie genów BRCA 1 lub BRCA wśród członków rodziny: matki, siostry lub córki). Kryterium wykluczającym z udziału w PPWWRP jest wcześniejsza diagnoza zmiany nowotworowej o charakterze złośliwym w piersi.

Wnioski z oceny przeprowadzonej przez Agencję

Poniżej przedstawiono podsumowanie odnalezionych światowych rekomendacji klinicznych w kwestii profilaktyki raka piersi:

- wytyczne wskazują na mammografię, jako standardową i skuteczną metodę diagnostyczną, stosowaną w badaniach przesiewowych w kierunku wczesnego wykrywania raka piersi, przy czym żadne wytyczne nie zalecają wykonywania mammografii u kobiet w wieku poniżej 40 roku życia;
- w niektórych wytycznych zwraca się uwagę nie tylko na korzyści, ale także ryzyko związane z udziałem w badaniu przesiewowym w kierunku raka sutka;
- u pacjentek o normalnym poziomie ryzyka zachorowania na raka piersi, nie zaleca się innych metod przesiewowych, niż mammografia;
- niektóre wytyczne, jako podstawowe badanie przesiewowe, wskazują również badanie lekarskie gruczołu piersiowego oraz samobadanie piersi przez pacjentkę (wytyczne nie są jednak zgodne co do roli samobadania piersi we wczesnym wykrywaniu raka piersi);
- w wytycznych nie zaleca się, bądź odradza wykonywanie badań USG i mammografii (MRI) jako standardowego testu diagnostycznego w przesiewowym wykrywaniu raka piersi;
- inne niż mammografia, metody obrazowania medycznego (w tym USG) zaleca się wykonywać w przypadku pacjentek o podwyższonym ryzyku zachorowania lub w przypadku pogłębionej diagnostyki po stwierdzeniu zmian w gruczole piersiowym;
- wytyczne zalecają działania edukacyjne w zakresie wczesnego wykrywania raka piersi i zagrożeń związanych z tym nowotworem, a także korzyści związanych z wczesnym wdrożeniem leczenia;
- w niektórych wytycznych silny nacisk kładzie się na istotność przedstawiania pacjentce rzetelnych informacji w zakresie korzyści oraz ryzyka związanego z udziałem w badaniu mammograficznym; na podstawie tych informacji oraz rozmowy z lekarzem pacjentka powinna mieć ułatwione podjęcie własnej, indywidualnej decyzji na temat udziału w badaniu;
- stosowanie odrębnej diagnostyki w kierunku wczesnego wykrywania raka sutka i szczególną opieką lekarską zaleca się odnośnie pacjentek o podwyższonym ryzyku zachorowania na raka piersi i;
- u pacjentek o podwyższonym ryzyku zachorowania na raka piersi zaleca się wykonywanie badania MRI.

W przedstawionym do zaopiniowania projekcie programu precyzyjnie określono cele programu. Głównym celem programu ma być podniesienie poziomu wiedzy w zakresie

epidemiologii, profilaktyki i diagnostyki raka piersi, skutkujące zwiększeniem jego wczesnej wykrywalności. Program ma charakter edukacyjny.

Program przewiduje realizację szeroko zakrojonej akcji edukacyjnej, która będzie przebiegała dwutorowo – w formie konkretnych, skierowanych do określonej populacji kobiet w wieku 18-49 lat działań, nastawionych m.in. na naukę samobadania piersi czy wpływanie na zachowania prozdrowotne w skali populacji, oraz w formie kampanii społecznej z zaangażowaniem środków masowego przekazu. Wszystkie działania wydają się być przemyślane i nastawione na konkretne cele, poza tym podejmują temat w sposób niezwykle kompleksowy i skierowane są do wszystkich mieszkańek Tarnowa. W kontekście problemu zdrowotnego, jakim jest rak piersi, oraz w obliczu niezadowolającej zgłaszalności do Populacyjnego Programu Wczesnego Wykrywania Raka Piersi, program wydaje się być niezwykle cennym i bardzo dobrze przygotowanym. Projekt obejmuje właściwie wszystkie potrzebne do jego oceny zagadnienia, jest rzetelny i opracowany zgodnie z obowiązującymi zasadami. Autorka przytacza lokalne dane epidemiologiczne, dowody skuteczności planowanych działań oraz informacje dotyczące bezpieczeństwa planowanych interwencji, powołując się na cenne pozycje piśmiennictwa, w tym zalecenia polskie i zagraniczne.

Choć dostępne wytyczne nie są zgodne co do roli samobadania piersi we wczesnym wykrywaniu raka piersi, to jednak zgodnie zalecają działania edukacyjne w zakresie wczesnego wykrywania raka piersi i zagrożeń związanych z tym nowotworem, a także korzyści związanych z wczesnym wdrożeniem leczenia, skierowane do pacjentek w każdym wieku. W niektórych wytycznych silny nacisk kładzie się na istotność przedstawiania rzetelnych informacji w zakresie korzyści oraz ryzyka związanego z zastosowaniem danych metod diagnostycznych.

W projekcie zakłada się przeprowadzenie konkursu ofert i wybór realizatora lub realizatorów programu.

Zgodnie z projektem „przewiduje się, iż pacjentki, u których w ramach samobadania piersi stwierdzone zostaną ewentualne zaburzenia lub zmiany wyczuwalne w badaniu piersi, będą mogły skorzystać z dalszej diagnostyki lub leczenia w poradni ginekologicznej wykonawcy Programu, lub u innych świadczeniodawców. Dostęp do poradni ginekologicznych (w ramach świadczeń finansowanych z NFZ) na terenie Tarnowa jest zadawalający”.

Projekt zakłada przeprowadzenie bardzo dobrej akcji informacyjnej o programie, bowiem sposób informowania o programie będzie dopasowany do przewidywanych, zróżnicowanych sposobów wdrażania interwencji. W projekcie założono monitorowanie i ewaluację programu w zakresie oceny zgłaszalności, oceny jakości świadczeń oraz oceny jego efektywności. Określono oczekiwane efekty oraz mierniki efektywności odpowiadające celom programu.

Podano także, zarówno jednostkowe, jak i całkowite koszty w poszczególnych latach realizacji programu.

Biorąc pod uwagę powyższe argumenty, wydaję opinię jak na wstępie.

Tryb wydania opinii

Opinię wydano na podstawie art. 48 ust. 2a ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, z uwzględnieniem raportu „Edukacja i profilaktyka wspomagająca wczesne wykrywanie raka piersi u kobiet” realizowanym przez miasto Tarnów, nr: AOTM-OT-441-29/2012, Warszawa, marzec 2012 i aneksu „Programy profilaktyki i wczesnego wykrywania raka piersi – wspólne podstawy oceny”, Aneks do raportów nr: AOTM-OT-441-177/2011, AOTM-OT-441-229/2011, AOTM-OT-441-2/2012, AOTM-OT-441-29/2012, Warszawa, luty 2012.

Inne wykorzystane źródła danych, oprócz wskazanych w ww. raporcie: opinia eksperta przedstawiona na posiedzeniu.